

UCHWAŁA Nr XXVIII/203/2017
RADY GMINY W JASTRZĘBIU
z dnia 31 marca 2017 r.

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019.

Na podstawie: art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1515), art. 176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 332)

uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019, w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jastrzęb.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy w Jastrzębiu
Wojciech Warso

Załącznik do Uchwały
Nr XXVIII/203/2017
Rady Gminy w Jastrzębiu
z dnia 31.03. 2017 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY W GMINIE JASTRZĄB
NA LATA 2017-2019**

Jastrząb 2017 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	s.3
2. Uwarunkowania prawne podejmowanych działań w ramach programu wspierania rodziny.....	s.4
3. Diagnoza środowiska lokalnego.....	s.5
4. Analiza lokalnego systemu wspierania rodziny.....	s.9
5. Cele programu.....	s.11
6. Adresaci programu.....	s.11
7. Finansowanie programu.....	s.11
8. Przewidywane efekty i rezultaty programu.....	s.12
9. Monitoring i ewaluacja.....	s.12
10.Prace nad przygotowaniem programu.....	s.12
11.Harmonogram realizacji zadań programu.....	s.13

1. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka, które powinno zapewnić mu bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne. Rodzina oddziałuje na dziecko w sposób świadomy i nieświadomy, przekazując mu określony system wartości, kształtując jego aktywność i wpływając na sposób postępowania w dalszym życiu. Rodzina jest też najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniach dziecka. Jeżeli więc w tym zakresie pojawiają się dysfunkcje, to instytucje i służby powołane do wspierania rodziny zobowiązane są podejmować kreślone prawem działania.

Przemiany kulturowo –gospodarcze zachodzące w ostatnich latach, oprócz pozytywnych oddziaływań, generują także niekorzystne zjawiska, negatywnie wpływając na funkcjonowanie niektórych grup, wyzwalają niepożądane społecznie zachowania. Nie sposób nie zauważyć, nawet w małych środowiskach lokalnych, jak swoje kręgi rozszerzają; bezrobocie, uzależnienia, ubóstwo, zaniedbywanie dzieci. Zaniedbania względem dzieci przybierają różne formy (zdrowotne, rozwojowe, edukacyjne, żywieniowe), bywa, że długo są niezauważone lub ukrywane. Problemy występujące w rodzinach często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc, czy też niewydolność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i niezaradność życiowa są głównymi problemami dezorganizującymi życie rodziny. Zjawiskom tym często towarzyszy bezrobocie i ubóstwo. Rodziny takie wymagają stałego interdyscyplinarnego wsparcia ze strony różnych grup zawodowych: pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów, policji, psychologów, opiekunów w ośrodkach wsparcia dziennego, pracowników służby zdrowia, kuratorów sądowych i innych specjalistów.

Praca z rodziną, aby przyniosła efekty, musi być połączona z jej własną aktywnością i zaangażowaniem. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy przestrzegać zasady podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu. Z uwagi na istniejące więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem, konieczne jest podejmowanie działań i motywowanie rodziców do zmiany swojego postępowania i postawy życiowej oraz praca prowadząca do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrotu do domu.

Praca taka powinna być połączona ze wsparciem środowiska lokalnego oraz bliższych i dalszych krewnych. Realizacja zadań wspomagających rodzinę wymaga odpowiednich kompetencji i zaangażowania oraz obiektywnego spojrzenia na występujące problemy, trafnej diagnozy oraz konsekwencji w działaniu.

Polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być ukierunkowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie, z naciskiem na działania profilaktyczne, możliwie najwcześniejszą interwencję i uświadamianie, że rodzina jest wspomagana i wspierana, otaczana pomocą, ale nie zastępowana w swoich funkcjach i wyręczana z ciężących obowiązków. W ten sposób należy bowiem rozumieć zasadę pomocniczości zawartą w obowiązujących przepisach. Założeniem programu jest wspieranie rodziny już na etapie pojawiania się problemów. Działania władz państwowych i samorządowych w trudnych dla rodziny sytuacjach opiekuńczo – wychowawczych określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r., która między innymi zadaniami, nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Program Wspierania Rodziny na lata 2017 -2020 stanowi realizację dyspozycji ustawowej i jest spójny z zapisami Strategii Rozwiązywania Społecznych w Gminie Jastrząb.

2. Uwarunkowania prawne podejmowanych działań w ramach programu wspierania rodziny.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jest najważniejszym aktem prawnym regulującym wszystkie aspekty życia członków naszego społeczeństwa. Jest to akt prawny najwyższej wagi, któremu powinny być podporządkowane ustawy i rozporządzenia dotyczące różnych sfer życia społecznego. W omawianym obszarze zagadnień, poza tym aktem prawnym należy kierować się także poniżej wskazanymi przepisami prawnymi :

1. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (tj. Dz. U. z 2013r., poz. 135 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2013r. poz.182 z późn.zm.)

4. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn.zm.).
5. Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2013r. poz. 594 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2012r. poz. 124).
8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 1118).
9. Zarządzenie Nr 102/2014 Wójta Gminy Jastrzęb z dnia 31 grudnia 2014 w sprawie wyznaczenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jastrzębiu jako właściwego do realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny do prowadzenia postępowań w sprawie z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.
9. Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Mazowieckim na lata 2015-2020
10. Uchwała Rady Gminy w Jastrzębiu Nr VIII/40/2011 z dnia 29 sierpnia 2011 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.
11. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.
12. Gminny Program przeciwdziałania przemocy.

3. Diagnoza środowiska lokalnego.

Jastrzęb jest gminą wiejską, położoną w województwie mazowieckim, w powiecie szydłowieckim. Graniczy z gminami: Mirów, Orońsko, Szydłowiec, Wierzbica.

Jednostkami pomocniczymi gminy jest trzynaście sołectw: Gąsawy Plebańskie, Gąsawy Rządowe, Gąsawy Rządowe Niwy, Jastrzęb, Kolonia Kuźnia, Kuźnia, Lipienie Dolne, Lipienice Górne, Orłów, Nowy Dwór, Śmiłów, Wola Lipieniecka Mała, Wola Lipieniecka Duża.

Dostępne dane wg stanu na dzień 31.12.2016 r. pochodzące ze źródeł własnych Urzędu Gminy oraz dane pozyskane z jednostek organizacyjnych Gmin, w tym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Szydłowcu, jak również dane zawarte w opracowaniach „Oceny zasobów Pomocy Społecznej na rok 2016 dla Gminy Jastrzęb” pozwalają na przedstawienie poniższych danych:

- gmina liczy **5 225** mieszkańców, w tym **2 647** kobiet i **2 578** mężczyzn,
- liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP to:.....**563** osób,
- liczba podmiotów gospodarczych.....**243**
- liczba przedszkoli publicznych.....**1**
- liczba żłobków.....**1**
- liczba niepublicznych punktów przedszkolnych.....**2**
- liczba oddziałów przedszkolnych.....**3**
- liczba szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Jastrząb.....**3**
- liczba szkół podstawowych prowadzonych przez osobę fizyczną**1**
- liczba niepublicznych placówek oświatowych.....**1**
- liczba szkół gimnazjalnych.....**1**
- liczba świetlic środowiskowych.....**1**
- liczba obiektów sportowych (wraz z boiskami szkolnymi).....**5**
- liczba Punktów Konsultacyjnych.....**2**
- liczba placówek pomocy społecznej.....**1**
- liczba osób korzystających z różnych form pomocy społecznej 448 w tym liczba osób w rodzinach.....**1274**
- liczba przyznanych świadczeń pieniężnych.....**227**
- liczba przyznanych świadczeń niepieniężnych.....**221**
- liczba dzieci objętych dożywianiem w stołówkach szkolnych.....**885**
- liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny.....**397**
- liczba rodzin korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego.....**46**
- liczba rodzin pobierających świadczenie pielęgnacyjne.....**23**
- liczba rodzin pobierających świadczenie rodzicielskie.....**20**
- liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze.....**490**
- liczba rodzin pobierających specjalny zasiłek opiekuńczy.....**22**
- liczba rodzin pobierających zasiłek dla opiekuna.....**24**
- liczba rodzin pobierających zasiłek pielęgnacyjny.....**133**

Wszystkie zadania Gminy związane w zakresie pomocy społecznej realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej, żadne z zadań nie jest zlecane do realizacji innym podmiotom. Zadania Gminy w zakresie pracy z rodziną określone w obowiązującej od dnia 1 stycznia 2012 r. ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

poza wyłączonej przez ustawodawcę w art. 18 omawianej ustawy realizowane są przez jednostkę samorządu terytorialnego jaką jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Analiza danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jastrzębiu wskazuje również, że najczęstszymi przyczynami ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej (wskazanymi przez wnioskodawców) są:

Przyczyny ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach		
	2014	2015	2016
Ubóstwo	151	160	163
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	2	0	0
W tym wielodzietności	2	0	0
bezrobocie	132	130	134
niepełnosprawność	31	30	37
Długotrwała i ciężka choroba	20	15	6
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego -ogółem	37	39	37
W tym: rodziny niepełne	12	15	12
rodziny wielodzietne	25	24	25
Przemoc w rodzinie	3	3	5
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	10	11	11
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	2	0

Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0
Zdarzenia losowe	0	2	0
Sytuacja kryzysowa	0		0
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Prowadzona praca socjalna i obserwacja środowisk potwierdzają z kolei, iż skala niepokojących zjawisk utrzymuje się na podobnym poziomie przez ostatnie trzy lata, choć liczba zasiłków okresowych znacznie zmniejszyła się, gdzie na początku roku 2016 był to przedział między 20 a 30 wniosków miesięcznie, natomiast po wypłacie świadczenia wychowawczego tendencja spadkowa doszła do 3 wniosków o przyznanie zasiłku okresowego w miesiącu lipcu. Można by uznać, iż wprowadzenie programu 500+ w dużym stopniu poprawiło sytuację ekonomiczną rodzin.

Również ilość wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego Niebieskich Kart, sporządzonych w rodzinach ma tendencję spadkową. W roku 2014 było 16 Niebieskich Kart; 2015 -12, a w 2016 -8 Niebieskich Kart. Dodatkowo wskazać należy na liczbę zgłaszanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosków o skierowanie na leczenie osób nadużywających alkoholu, gdzie można zauważyć tendencję malejącą, jeżeli chodzi o samą liczebność, natomiast wzrosła ilość spraw skierowanych do wyższej instancji, co świadczy o zaostrzeniu problemu. W roku 2014 było 26 wniosków, z czego 2 wpłynęły do Sądu, a 2015 -25 wniosków, skierowanych do Sądu 6, a w 2016 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymała 24 wnioski, a 6 skierowała do Sądu.

Przedstawiony stan prawny oraz diagnoza sytuacji społeczno –demograficznej stały się uzasadnieniem do realizacji zadania w formie asystenta rodziny. Z tabeli poniżej wynika, iż praca asystenta rodziny jest zasadna, a liczba rodzin wymagających tej formy wsparcia cały czas rośnie. Na dzień 21.02.2017 roku jest 12 rodzin współpracujących z asystentem.

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie/podział na lata		
		2014	2015	2016
1.	Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów	10	16	25

	rodziny.			
2.	Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	0	1	0
2.	Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę, w tym:	0	4	7
3.	-ze względu na osiągnięcie celów	0	1	2
4.	-ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	0	2	2
5.	- ze względu na brak efektów	0	1	2
6.	- ze względu na zmianę metody pracy	0	0	1

4. Analiza lokalnego systemu wspierania rodziny.

Przed przystąpieniem do planowania działań w omawianym zakresie należy poznać skalę występujących w środowisku czynników zarówno ułatwiających, jak też i utrudniających osiągnięcie zamierzonego celu, a mianowicie istniejące zasoby instytucjonalne, zasoby ludzkie, sieć instytucji pomocowych i wspierających.

Uznając powyższe i dokonując oceny występujących w środowisku lokalnym zasobów, możliwości i zagrożeń z wykorzystaniem analizy SWOT należy stwierdzić, iż Gmina Jastrzęb posiada następujący zakres zasobów instytucjonalnych:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Placówki oświatowe,
- Placówki ochrony zdrowia,
- Obiekty sportowe,
- Organizacje pozarządowe i kościelne,
- Radnych, Sołtysów i Rady Sołeckie,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jastrzębiu,
- Punkt konsultacyjny świadczący nieodpłatną pomoc rodzinom (poradnictwo prawne i psychologiczne),

- Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

Mocne strony to:

- doskonaląca umiejętności i doświadczona kadra instytucji działających na rzecz rodziny,
- dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
- poparcie działań i współpraca z przedstawicielami społeczności lokalnej,
- dobra współpraca z Kuratorami Sądu Rodzinnego i służbą zdrowia,
- znajomość problemu, współpraca i wsparcie ze strony służb o zasięgu wojewódzkim i powiatowym prowadzących działalność w omówionym obszarze zagadnień,
- zabezpieczenie w budżecie jednostki niezbędnych środków na realizację zadań, w tym zapewnienie środków na pracę asystentów rodziny,
- dostępna oferta pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Słabe strony dotyczą:

- niewystarczającej infrastruktury socjalnej Gminy (brak lokali socjalnych, brak mieszkań chronionych),
- małej świadomości i gotowości rodzin w zakresie współpracy z asystentem rodziny,
- braku nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego,
- niewystarczającej ilości propozycji spędzania czasu wolnego oraz socjoterapii dla młodzieży zagrożonej,
- braku wystarczającej ilości placówek wspierających (placówek wsparcia dziennego, klubów dziecięcych i młodzieżowych, ognisk wychowawczych),
- zbyt mały zakres współpracy ze strony organizacji pozarządowych oraz placówek oświatowych z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej na rzecz pomocy rodzinom w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny

Zagrożenia:

- trudna sytuacja bytowa rodzin, stałe ubożenie społeczeństwa,
- osłabienie się funkcji opiekuńczo -wychowawczych rodziny,
- zanik więzi i tradycji rodzinnych „pęd życia”,
- wzrost kosztów utrzymania rodziny,

- wzrastające zjawisko anomii społecznej,
- negatywne wzorce zachowań społecznych,
- bezradność w sprawach opiekuńczo -wychowawczych rodzin,
- problemy alkoholowe członków rodzin,
- przemoc w rodzinach,
- problemy zdrowotne utrudniające racjonalną ocenę zjawiska,
- brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne,
- brak możliwości zaspokojenia uzasadnionych potrzeb mieszkaniowych rodzin,

Szanse:

- pozyskiwanie i wykorzystywanie środków pozabudżetowych na przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin zagrożonych (środki EFS, ogłoszone konkursy),
- rozbudowa sieci poradnictwa specjalistycznego i zakresu świadczonych usług,
- tworzenie nowych form pracy z rodziną zagrożoną; współpraca rodzin z asystentem rodziny
- działania edukacyjne kierowane do rodziców,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- działania na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej, praca socjalna,
- doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji kadry realizującej zadania związane ze wspieraniem rodziny.

5. Cele programu:

1. Cel główny -Wspieranie rodzin w procesach umacniania lub przywracaniu zdolności do prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo -wychowawczej.
2. Cele szczegółowe:
 - Diagnozowanie i analiza problemów rodzin,
 - Wspieranie rodziny w wychowywaniu dzieci i zabezpieczeniu ich potrzeb bytowych,
 - Praca z rodziną w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym,
 - Wsparcie w zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków do nauki, rozwoju i wypoczynku.

6. Adresaci programu:

Odbiorcami programu będą rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Jastrzęb, z różnych powodów doświadczające problemów opiekuńczo -wychowawczych oraz zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, bądź też takie, których dzieci, prawomocnym postanowieniem sądu umieszczone zostały już w pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo - wychowawczej, ale istnieją szanse na ich powrót do rodziny biologicznej.

7. Finansowanie programu:

Źródłem finansowania Programu Wpierania Rodziny w Gminie Jastrzęb na lata 2017 -2020 są:

- środki własne Gminy Jastrzęb,
- dotacja celowa na zadania realizowane w ramach Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

8. Przewidywane efekty i rezultaty programu:

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo -wychowawczymi,
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- poprawa sytuacji dziecka w rodzinie,
- poprawa bezpieczeństwa dziecka i rodziny.

9. Monitoring i ewaluacja.

Nadzór nad realizacją Programu, jego monitoring i ewaluację sprawuje Wójt Gminy Jastrzęb, podejmując przy pomocy odpowiednich służb działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie. Koordynacją realizacji Programu zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębiu. Do dnia 30 marca każdego roku składane będą Wójtowi roczne sprawozdania z realizacji zadań Programu w roku poprzednim, łącznie z wnioskami dotyczącymi jego ewaluacji.

10. Prace nad przygotowaniem programu.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Jastrzęb na lata 2017-2020 opracował zespół w składzie:

1. Anna Sadza – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jastrzębiu,
2. Elżbieta Dzwonek –pracownik socjalny
3. Żaneta Chromik –Kapczyńska –asystent rodziny
4. Katarzyna Figarska –Inspektor do spraw obsługi świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego
5. Jadwiga Pietras –Przewodnicząca Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego
6. Aleksandra Burek –Przewodnicząca Gminnej komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Diagnozy dokonano w oparciu o analizę dokumentacji będącej w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jastrzębiu, Urzędu Gminy i jednostek podległych, jak również materiały udostępnione przez inne podmioty realizujące zadania w omawianych obszarach zagadnień. Wykorzystane zostały także opracowania służące ocenie zasobów pomocy społecznej na lata 2014 -2016.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy w Jastrzębiu
Wojciech Warso